

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Sass Béla a vaskorona-rend lovagja.

A hivatalos lap február 24. számában jelent meg a magyarországi református egyház utóbbi zsinatját megerősítő királyi jóváhagyás s közvetlenül alatta egy más hír, a mely mindnyájunkat, akik egyházunk kiválóságai iránt szerető rokonszenvvel viseltetünk, a lehető legnagyobb mértékben meglepett.

Ő Felsége a király *Sass Béla* debreceni theologiai tanárnak, mint az egyetemes református konvent és az országos református zsinat jegyzőjének, a református egyházi élet és a magyar református egyház legfőbb kormányzó és törvényhozó-testülete körében szerzett érdemei elismerésül, harmadik osztályu vaskorona rendjét díjmentesen adományozta.

Diszhelyen, lapunk élén közöljük e hírt, a melynek alapjául szolgáló legfelsőbb elhatározás szövege, ugy a mint az a Hivatalos Lap mult vasárnapi számában megjelent, így hangzik:

„Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére *Sass Béla* debreceni theologiai akadémiai tanárnak, mint az egyetemes református konvent és az országos református zsinat jegyzőjének, a református egyházi élet és a magyar református egyház legfőbb kormányzó és törvényhozó testülete körében szerzett érdemei elismerésül, harmadik osztályu vaskorona rendemet díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1907. évi február hó 12-én

Ferencz József s. k.
Zichy Aladár gróf s. k.“

Szívvel üdvözöljük a kitüntetett érdemes férfit és köszöntjük a királyi kegynek az üldözött magyarság egyháza felé való tordulását s várjuk hogy ez ugy az állam érdekében szolgáló intézményeink, egyházaink, iskoláink támogatására, mint az azokban szolgáló buzgó behivatalnokaink, papjaink, tanáraink és tanítóink méltányos megjutalmazására nézve is új korszak felderülését jelenti.

Vélt sérelem.

A valóságos hátratételek, mellőzések, méltánytalanságok és sérelmek annyi sok fajtája áll orvoslást, elégtételt követelve szenvedő egyházunk inventáriumában, hogy valóban csodálkozunk kell, ha vélt sérelmek persuasio-ja tud csak ideig-óráig is uralkodni a lelkeken. Sokan persuadeálták magokat arra, hogy a miniszterelnök 5341/906. sz. átirata (és nem leirata), mely a törvényszöveg bizonyos módosítását kéri a zsinattól, államjogi helyzetünket sérti, „devalválja“, a legfőbb felügyeleti jog gyakorlásának törvényben előírt módját megváltoztatja, mely változtatás „a mi egyházunk s egyszersmind hazánk egyik sarkalatos alaptörvényének eddig közmegegyezésre elfogadott értelmét megváltoztatta és pedig nem csak hogy nem előnyünkre, hanem egyenesen és hogy ezen átirat tartalma folytán „a tételes törvényeken is változtatás esett, hogy ez reánk nézve jogsérelem, mert ily változtatásra semminemű kormány nem jogosult, mert a változtatás által nemcsak szabadságunk s jogaink biztosítékához nyult, hanem ezt egyházunk államjogi helyzetének s autonomiánk erejének csorbításával is cselekedte.“

Valóban ha csak egy paránnyal volnánk is érzékenyebbek, mint a mennyire objectivék s az adott esetek rideg, practicus bírálói vagyunk, kétségbe kellene esnünk s elkárhoztatnunk, vagy legalább is elsíratnunk azt a zsinatot, a mely 3—4 tagján kívül óriási többségével lenyelette a trójai falovat a biztos veszedelem szétrobbantó következményeivel egybe. Ezt a kérdést a penésznek gyűjtő halott tudomány felhasználott szörszálaival, az élettelen theoria sablonos meghatározásaival annyira behordták, hogy alig látszik már belőle a lényegnek egy parányi csucsá, a mibe a távoli szemlélő megfogódhatnak.

Kötelességünk tehát a nagy közönség előtt meztelen természetességében bemutatni az egész kérdést s hogy ezt tehessük szószerint kell adnunk a sérelmesnek vélt miniszterelnöki átirat lényegre tartozó részét s azt a törvénycikket a melynek szabványaihoz szabják a sérelmet érző kritikuskok a magok állításának igazságait. A textus ismerete nélkül a predikációt sem lehet alaposan elbírálni, adjuk tehát közre, mert a nagy közönség így alkothat magának positiv képet s oltalmazhatja meg magát az optikai csalódás hátrányaitól.

A miniszterelnöki átirat :

„. . . a kilencz törvénycikkek . . . felterjesztett példányait az ő felségéhez intézett hódolatteljes felirattal együtt volt szerencsém kézhez

venni. Mielőtt azokat ő felsége legmagasabb jóváhagyása és megerősítése alá terjesztetem volna, ezen zsinati törvényeket az érdekelt miniszter urakkal és a horvát-szlavón országi bán urral tárgyalás alá vettem, a melynek során a kérdéses törvényekre vonatkozólag egyes észrevételek merültek fel.

Ezen észrevételek a következők — — —

Miután ezek az észrevételek abban lelik indokukat, hogy a zsinati törvények köztörvényeink rendelkezéseivel mindenben helyes összhangban álljanak, tisztelettel kérem a f. és m. elnökséget, hogy a zsinati törvénytervezeteknek ily irányu módosítása s illetőleg kiegészítése iránt a zsinat elhatározását kikérni méltóztassék, hogy azok a kormány által legfelsőbb szentesítés alá legyenek terjeszthetők.“

Az 1790. évi II. Lipót féle decretum XXVI. cikkelyének 4. pontja, a melyet mint a bécsi, nikolsburgi és linzi békék vivmányait egyesítő alaptörvényt oly hozsánnával magasztalunk, de a melyet egészben látva mindennek befogadására és kiadására alkalmasnak ismerünk fel eként hangzik :

„Mindkét hitvallásu evangélikuskok azokban melyek a vallásra tartoznak, egyedül vallásuk felsőségeitől függenek (önkormányzat) ; hogy pedig ez a fokozatos felsőbbség a vallás dolgában a maga bizonyos rendjében álljon fenn : Ő szent felsége fenntartja magának az ugynevezett felelősség rendezésére, mint a többi fegyelmi részekre nézve is, egyébként a vallás szabadságának érintése nélkül oly rendet állapítani meg, mely azon vallás ugy világi, mint egyházi szolgálóinak közös helyeslésével legcélszerűbbnek fog tartatni (más kormányzat !)

Ennélfogva ő cs. és kir. felsége ez öt megillető legfőbb felügyeleti hatalmánál fogva, mind a két hitvallásu evangélikuskokat megfogja ezután hallgatni (halvány autonomia !) s egyuttal gondoskodni fog, hogy ezen dologban bizonyos és az ő vallásuk elveihez alkalmazott rend állapíttassék meg. (más kormányzat !) Addig pedig rendeltetik, hogy a vallás ügyében saját hitvallásuk zsinatai által a maga módja szerint alkotott kánonok, a melyeknek ugyanis jelenleg használatában vannak és az ezentul e törvény által meghatározott módon alkotandók, sem kormányzéki parancsok, sem királyi határozatok által megváltoztathatók ne legyenek, szabadságunkban álland tehát nekik nemcsak mindenféle gyűléseket tartaniok, hanem zsinatokat is (önkormányzat), előre meghatározatván azonban ő apostoli királyi felsége által esetről esetre mind azokban résztvevők száma, mind az ott

tárgyalandó ügyek (más kormányzat), arra a helyre, a melyet ők maguk (önkormányzat) főnt nevezett ő felségének előleges beleegyezésével (máskormányzat) választandanak, összehívniok, ugy azonban, hogy az egyik vagy másik hitvallásu evangélikus egyházkerületek ezen, mint mondva volt — felségének előre bejelentendő zsinataikra, ha fentnevezett ő felségének ugy fog tetszeni, királyi embert is *válás különbség nélkül*, nem ugyan igazgatás vagy elnöklés, hanem csupán felügyelet végett, odabocsátani tartozzanak és az így alkotott kánonok és szabályok csak miután királyi főfelügyeleten átmentek és helybenhagyást nyertek, birjanak érvényesség erejével, egyébiránt mindenekben érintetlenül hagyatván a király legfőbb felügyeletének az ország törvényes kormányzásai útján gyakorlandó hatalma, épségben maradván főnt nevezett ő felségének a mindkét hitvallásu evangélikus egyház *lelki ügyei* körül megillető többi királyi jogai is (szomoruan más kormányzat), melyeknek csorbitását Ő felsége soha sem enged meg.

Ime tehát a tény, a mit megítélni s a jogszabály a mihez a tényt mérni kell. A jogszabályban ott vannak a királynak királyi jogai elég erőteljesen és terjedelmesen; az autonómiának visszatérő emlegetésével szelidül ugyan azoknak képe, de mindamellott sem annyira, hogy feledtetni tudná a királyi jogoknak a legfőbb felügyeleti jog korlátjain tullepését, elkalandozását egész a „*ius reformandi*“ területére, mert az a jog, hogy a király az egyházi felsőség rendezését s a fegyelmi részekben a rend megállapítását eszközölheti, sőt egyenesen ő gondoskodik az új rend megállapítása iránt többé nem legfőbb felügyeleti jog, hanem ennél több, mert az „*iniciativa*“ és „*ingerentia*“ elemeit egyesíti magában.

Ebből a jogszabályból ugyan nem nagy erőt és dicsekedést merithet önkormányzatunk, ebbe a patens csekély erőltetéssel bele fér. De nem is a jogszabályok adják nekünk az erőt. Az államalkotó elemek erőviszonyaitól függ a jogszabályok mikénti alkalmazása, hatályosítása vagy félretétele. Hiába voltak szabadság jogaink alaptörvényekben megismételve, a mit az erőviszonyok reánk nézve kedvezőtlen alakulást vettek, szabadság jogaink a gyakorlatban papirra vetett fictionál nem birtak több súlyyal. Ezt csak azoknak mérséklésére láttam jónak elmondani, a kik a papiros törvényekben vélik feltalálhatni fennmaradásuk biztosítékait s a kik az 1790—1. XXVI. t.-cikkben kifejezésre juttatott önkormányzati jogot olyan érinthetetlennek vélelmezik. Így aztán elérhetjük, hogy a nagy hangu frazisok

puffogatása helyett az események birálatát gyakorlati érzékkel fogjuk kezelni s meghajlok azon igazság előtt, hogy önkormányzatunknak annyi ereje van, a mennyit annak saját erkölcsi, politikai és realis sulyunk adni tud.

A kormánynak fenti ténye legkevésbé sem viciálja egyházunknak az 1790—1. XXVI. t.-cikkben lefektetett önkormányzati jogát; mert a zsinatnak akarathatározására csak figyelem felhívással és kérelemmel akar hatni, mely ténye a legudvariasabb formában fedi az idézett törvénycikk ama rendelkezését, hogy a királyi legfőbb felügyelet az ország törvényes kormányzásai útján gyakorlandó. Ne tévesszük el azonban szem elől, hogy a kormány tényében nem a legfőbb felügyeleti jognak döntő ereje jut kifejezésre, hanem az a része, mely a döntés eszközhetésének előkészítésére szükséges. A kormány felelőségének érzetében erre vállalkozott, a mikor a zsinathoz átírt és közölte a maga aggyalait, melyeknek elosztatása nélkül arra, hogy a felség elé ajánló előterjesztést tegyen s az ellenjegyzést eszközölje, nem vállalkozhatik. Igaz, hogy a szokásos felületesség folytán az átirat végére ez a mondat csuszott ki a siklósra hajlandó pennából, hogy azok a kormány által legfelsőbb szentesítés alá legyenek terjeszthetők s ebből az is kimagyarázható, mintha a kormány a módosítások megtétele nélkül a törvénytervezetet még csak fel sem terjesztené, s ennél fogva az egyház és király közzé oda állana, de erre a feltevésre megadta a feleletet Hegedüs Sándor kijelentésével a zsinat. Ha e törvényeket minden változtatás nélkül, ugy a mint meghoztuk, felterjesztenők újból és azt mondanók a kormánynak, hogy mi bizony változtatásokat nem csinálunk, hanem kérjük terjessze fel szentesítés alá a törvényeket, a kormány kötelességének fogja tartani, ezt megtenni,“ az esetleges jogköri tulkapásra nézve pedig: „ha kell kemény argumentumokkal, ha kell kemény akcióval ellene fordulunk, ha kell akár politikai akciót indíthatunk ellene a képviselőházban és főrendiházban, annak következménye természetesen összeütközés, a melynek ép oly természetesen a miniszter adja meg az *árát*.“ De ám tegyük fel, hogy a kormány a felterjesztést megtagadta volna, kérdem, hogy a felterjesztés fizikai és jogi lehetőségnek csak ez az egy útja van? Avagy akár a kabinet iroda útján, akár küldöttségileg közvetlenül nem lehetne-e a törvényeket felterjeszteni?

Ez még talán jobban megfelelne azok felfogásának, a kik a kormánynak még előkészítő, közbenjáró tényeiben is a királyi legfőbb felü-

gyeleti jog döntő erejének gyakorlását perhorreskálják.

De nézzük meg a kérdést tisztán gyakorlati jelentőségében. A kormánynak aggályai vannak, kéri azok elosztatását javaslatba hozott módosítások megtétele útján, a zsinat vagy megteszi ezeket, vagy nem. Ha megteszi, akkor a kormány a koronának megerősítésre ajánlja a törvényeket, ha nem teszi, nem ajánlja.

Ez utóbbi esetben a korona vagy osztja a kormány aggályait vagy nem. Első esetben a jóváhagyást megtagadja, utóbbiban megadja, ugyde jóváhagyása csak akkor bír jogérvénnyel, ha valamelyik Budapesten székelő minisztere ellenjegyzí, ha ilyen nem akad, kabinet válság lesz s a király olyan minisztériumot nevez ki, amelyik a jóváhagyás ellenjegyzésére vállalkozik.

Hogy ezen esetek közül melyek a lehetőségeket kimerítik, melyikben éri sérelem az egyházat, melyikben van alászállítva az egyháznak törvényben foglalt államjogi helyzete, nem tudom megállapítani.

Nem tartom helyesnek, ha államjogi kérdéseinkben a kormánynak olyan nagy súlyt és fontosságot tulajdonítunk, mint ha az egy abusznak látszó tényével államjogi helyzetünket devalváltni tudná. A mi államjogi helyzetünk erőssége és szilárdsága saját erkölcsi erőnkben és szilárdságunkban bírja a mértékét, a kormányzati irányok változnak, emberek jönnek, emberek mennek programjaikkal, de legyen az irányuk, programjuk bárminő, hozzon, teremtsen sötét idöket, mint a minöknök jeleivel most a politikai helyzet méhe viselös, ha erőnk meg lesz, meg lesz a jogunk is, ha pedig megfogytokozik bennünk az erő, az írott jog, a definitiok és formulák nem fognak megoltalmazni soha. Így tanítja ezt az élet és a történelem.

Dr. Baltazár Dezsö.

Az Országos Református Lelkésze-gyesület alapszabályai.

1. Az egyesület címe és székhelye, célja és munkaköre.

1. §. Az egyesület címe: „Országos Református Lelkésze-gyesület”. Székhelye: Budapest.

2. §. Az Országos Református Lelkésze-gyesület célja, a magyarországi ref. lelkészeknek egy szerves testületté egyesítése és különösen az egyháztársadalmi munka felkarolása által, a református egyházi élet való-láserkölesi és anyagi felvirágoztatása, továbbá a leikészek különös, ugy erkölcsi, mint anyagi érdekeinek elő-mozdítása.

3. §. E célok elérése végett az egyesület évenként nagy gyűlést (kongresszust) tart, melyen részint tudo-

mányos theologiai, főképen pedig egyháztársadalmi kérdésekről szóló felolvasások, előadások, eszmecserék általában a megjelölt célokat szolgáló indítványok és a hivatalos egyházhatóságokhoz intézendő előterjesztések foglalnak helyet. A nagygyűlésen kívül az egyesület egyházmegyei és kerületi lelkésze-gyesületek alakítása, emberbaráti intézmények (szeretetház, árvaház, diákotthon, internátus stb.) létesítés, továbbá a sajtó és irodalom útján munkálja céljait, e végből egyesületi lapot vagy folyóiratot létesít, pályadíjakat tűz ki s általában felhasználja a toll és a szó hatalmát kitűzött céljainak elérésére.

2. Az egyesület viszonya az egyházi hatóságokhoz és más rokon egyesületekhez.

4. §. Az egyesület az egyházi hatóságoktól teljesen független; munkálkodásában azonban szem előtt tartja azok támogatását.

A többi protestáns országos lelkésze-gyesületekkel, a közös célok elérésére, lehetőség szerint együtt működik.

3. Az egyesület tagjai.

5. §. Az egyesület tagja lehet minden református lelkésze-jellegű egyén (tehát a rendes lelkészek, theol. tanárok, középiskolai lelkésze-jellegű tanárok, állandósított vallástani lelkészek, tábort, fogházi, kórházi s egyéb intézeti lelkészek és segédlelkészek; ez utóbbiak csak segítő tagok lehetnek).

6. §. A tagok vagy alapító, vagy rendes, vagy segítő tagok.

Alapító tag az, ki egyszersmindenkorra 100, azaz egyszáz koronát az egyesület pénztárába befizet.

Rendes tag az, ki tagsági díj fejében évenként három koronát fizet.

Segítő tagok évenként egy koronát fizetnek. Ilyenekül csak segédlelkészek vehetők fel.

7. §. Az egyesület alapító és rendes tagjai a nagygyűlésen tanácskozási és szavazati joggal bírnak; az egyesület kiadványaiban, a választmány határozata szerint, részesülnek. A segítő tagoknak csak tanácskozási joguk van.

8. §. Tagsági jogait csak az gyakorolhatja, ki tagsági díjával hátralékban nincs.

4. Az egyesület jövedelmi forrásai és vagyona.

9. §. Az egyesület jövedelmét alkotják a befolyó tagsági díjak, a kiadványok jövedelme, az adományok és az esetleges hagyományok.

5. A nagygyűlés.

10. §. A nagygyűlést az egyesület tagjai alkotják: idejét és helyét a választmány határozza meg s ugyanez készíti elő. Évenként egyszer tartandó. Szükség esetén azonban, a választmány határozata alapján, vagy 50 alapító vagy rendes tag kívánatára, az elnök által rendkívülileg is összehívandó.

11. §. Határozatok a nagygyűlésen a jelenlevők többsége által nyílt szavazás útján hozatnak. Titkos szavazásnak csak változásoknál vagy tisztán személyes kérdések eldöntésénél van helye.

12. §. A nagygyűlés tárgyai:

a) jelentés az egyesület évi működéséről;

b) az évi számadások megvizsgálása és a költségvetés megállapítása :

c) minden három évben a tisztviselők újraválasztása és minden évben a választmány egyharmadrészenek újból választása s évenként az időközben megüresedett tisztviselői és választmányi tagsági helyek betöltése.

d) indítványok tárgyalása :

e) alapszabályok módosítása ; ez azonban csak tiz tagnak a megelőző választmányi üléshez írásban beadott indítványára s a választmány előterjesztése mellett tárgyalható, a mi a meghívón megjelölendő ;

f) felolvasások, előadások, eszmecsere.

A nagygyűlés mindig istentisztelettel veszi kezdetét.

6. Az egyesület tisztviselői.

13. §. Az egyesület tisztviselői : a) egy elnök, b) két alelnök, c) egy titkár, d) két jegyző, e) pénztárnok, f) ellenőr, g) szerkesztő.

Tisztviselőkül csak alapító vagy rendes tagok választhatók.

14. §. Az elnök, a választmány határozata szerint összehívja és vezeti a nagygyűlést ; képviseli az egyesületet a hatóságok és mások irányában ; joga van az egyesületi pénztárt bármikor megvizsgálni, a szükséghez képest a választmányt összehívja, a fizetéseket a költségvetés keretében utalványozza. Akadályoztatása esetén az elnököt az alelnökök egyike helyettesíti.

15. §. A titkár a nagygyűlésen s a választmányi gyűléseken előadói tisztet végez ; előkészíti a választmányi és a nagygyűlések tárgyait, az évi jelentést : szerkeszti a kiadványokat, folytatja a levelezéseket, felügyel az irattárra s általában az egyesület ügyviteli teendőit végzi.

16. §. A jegyzők vezetik a választmányi és a nagygyűlés jegyzőkönyveit.

17. §. A pénztárnok kezeli az egyesület pénztárát ; a tagsági díjakat beszedi, a bevételekről és kiadásokról pontos számadást vezet, a pénztár állásáról és a pénztár kezeléséről a választmányi üléseken jelentést tesz, elkészíti a költségeloirányzat tervezetét és a részletes számadást ; kifizeti a költségvetésben megállapított s az elnök által utalványozott összegeket. Az egyesület tagjainak névsorát szabályszerű törzskönyvben nyilvántartja.

18. §. Az ellenőr a pénztári kezelést ellenőrzi s a számadásokat a pénztárnokkal együtt aláírja.

19. §. A szerkesztő az egyesület lapját (folyóirat) szerkeszti.

20. §. Az itt felsorolt tisztviselőket három évi időtartamra, általános szavazattöbbséggel, a nagygyűlés választja.

7. A választmány.

21. §. A választmány, a tisztviselőkön kívül, hatvan tagból áll.

22. §. A választmány, az alelnöknek vagy helyettesének vezetése alatt, a szükséghez képest üléseket tart, igazgatja az egyesület ügyeit, meghatározza a tisztviselők tiszteletdíjait, megállapítja s a szükséghez képest megbíráltatja a társaság kiadványait, gondoskodik az egyesület vagyonának lelkiismeretes kezeléséről. Az ügyvitel érdekében szükséges bizottságokat is a választmány választja (pézügyi, bíráló stb. bizottság).

23. §. Határozathozatalra, az elnökön kívül, legalább tizenöt tag jelenléte szükséges.

24. §. A választmányi tagoknak egyharmada minden évben kilép, még pedig az a harmada, a melyik a három évet a választmányban kitöltötte. A kilépők az első két évben sorshuzás útján állapíttatnak meg. A kilépők újra megválaszthatók. Az elhunyt választmányi tag helyére a legközelebbi nagygyűlésen új tag választandó.

25. §. A választmányi tagok csak az egyesület alapító vagy rendes tagjai közül választhatók.

8. Az egyesület pecsétje.

26. §. A pecsét közepén nyitott bibliával, a következő körirat : „Országos Református Lelkészegegyesület“.

A pecsét két példányban készítendő, a melyek közül az egyik az elnök, a másik a titkár őrizete alatt áll.

9. Az egyesület feloszlása.

27. §. Az egyesület feloszlását csak oly nagygyűlés határozhatja el, mely egy havi előleges kihirdetés után egyenesen e célból hivatott össze és melyen a jelenlevők kétharmada a feloszlás mellett van.

28. §. Feloszlás esetén az egyesület vagyona a tagok között semmi szín alatt föl nem osztható, hanem mind alaptökéje, mind egyéb vagyona az országos református lelkészi nyugdíjintézet tulajdonába megy át.

29. §. Az egyesület felosztását vagy alapszabályainak módosítását célzó határozatok, fogantatás előtt, megerősítés végett a magyar királyi belügyminiszter elé terjesztendők.

30. §. Ha az egyesület a jelen alapszabályokban kitűzött céljától és működési körétől annyira eltérne, hogy működésének folytatása az állam, vagy az egyesület tagjainak anyagi értékét veszélyeztetné : működése a magyar király alkotmányos kormány által felfüggesztetik s az erre elrendelendő vizsgálat eredményéhez képest az egyesület az alapszabályok pontos megtartására feloszlás terhe alatt utasíttatik, esetleg végleg fel is oszlattatik.

Hamar István.

dr. Székely József.

Az énekes könyv ügye.

Megjegyzések a zsinati bizottság javaslatára.

Nem tudom, mennyire találkozom a közhangulattal, de a zsinati énekügyi bizottságnak e lap mult számában is közölt javaslatát olyannak látom, a mely ha nagy is fenn kívánni valót, ugy egészében tán alkalmas volna a felizgult kedélyek lecsillapítására. Én bízom hogy ezen az alapon meglehet csinálni az új énekeskönyvet, s a mi fő, ugy lehet megcsinálni, hogy abban, ha nem is mindenki, a mi lehetetlenség, de hibeink egyetemessége megnyugszik.

Van azonban még ebben a javaslatban is egy-két olyan pont, a melyen még most jóelőre segíteni kellene. Ezek ugyan nem halálos jelentőségűek, de mégis gyakorlati és művészi tekintetek miatt kár volna, ha így maradnának.

Ezek egyike az énekeskönyv anyagára vonatkozik. Helyes, hogy a próbaénekesből csak a sikerült darabok kerülnek bele az ujba, de a mennyire én tudom a jelentésekből és lapközleményekből, mind a 150 zsoltárnak és mind az 52 katekhizmusi éneknek a felvétele nem közkivánat. Ha ezek mind belekerülnek, elesünk az ujtásnak attól a legnagyobb eredményétől, hogy megtisztítsuk énekeskönyvünket minden felesleges teherrel. E két csoportban egész sereg ének van, szinte feleselyeket sehol sem énekelnek. A zsoltárok közt igen sok a nem keresztyéni, igen soknak a dallama annyira nehéz, másnak annyira primitív, hogy már csak ezért sem használják őket.

A katekizmusi énekek legtöbbje pedig annyira száraz, dogmatikus, lendület nélkül való, hogy éppen ezért nem képes a lelkekre azt a hatást gyakorolni, a melyet templomi énektől várunk.

Énekeskönyvünk anyaga így is tulterhelt, éppen e két csoport megrostálásával lehet felesleges növekedés nélkül az új énekeket bevenni. Olyan körülmény ez, a melyet bizony kétszer is meg kell gondolniok a zsinatiatyáknak. Hiszen pld. hogy csak még egyet említsünk a 150 zsoltárnak magának 125 dallama van. Ugyan mi értelme van ezekkel gyötörni az embereket, mikor az összes énekeskönyvi anyag számára elégséges 50—80 dallam? Nekünk zeneileg is az lehet a célunk, hogy minél kevesebb legyen a holt anyag az új énekeskönyvben.

Másik megjegyzésünk az anyag feldolgozására vonatkozik.

Helyeseljük az ujtás megszorítását, az erdélyi viszonyok tekintetbe vételét, a melizmák lehetőségének elvi kimondását és az egyházi hangnemeknek mai átírását. De nagyon sajnálnók, ha ama ritmustalan éneklési mód továbbra is szentesítést nyerne a choral méret megtartásával. Mi ugyan annak idején azt mondtuk, s ma is úgy tartjuk, hogy még a régi choral-méret is jobb mint a próba-énekeskönyv eljárása a mely lényegében se nem choral-méret, se nem ritmizálás, hanem a kettő közt levő valami. Ugy de, ezzel nem annyira a choral-méretet dicsértük, mint inkább hasonlatot kerestünk a próba-énekeskönyv fogyatékos ritmizálására.

Ha másképp nem lehet, a jobb jövő reményében, ám legyen, de meg kell mondanunk, hogy a choral-méret megtartása zeneművészeti szempontból káros, mivel továbbra is csira tenyésztő telepe lesz a mai művészietlen templomi éneklésnek. Emellett azonban zavart is okozhat, a melyre a kezdet már meg is van magában a bizottsági javaslatban.

A javaslat ugyanis erre nézve ezt mondja: A rithmosos mérték alkalmazása lehetőleg kerültessek, valamint a világi dallamok felvétele is, általában a choral mérték tartandó fenn. — Ebben a mondatban az utolsó többet mond, mint az első, nem is számítva azt az elasztikumot, mely a világi dallamok meghatározása közül fog majd mutatkozni.

E tekintetben az az igazság, hogy ha ni az énekeskönyvünk dallamait az egyháziasság figyelembe vételével, a művészeti követelmények szerint ritmizáljuk és közben egy-két alkalmas darabnál a régi choral-méretet meghagyjuk, abból semmi baj, zavar nem származik, fordítva azonban igen. Ennek magyarázata az emberi természetben van, a mely a könnyebb éneklési módot szívesen általánosítja ott is, a hol nem volna szabad. Ha mi a choral-méretet általánosságban megtartjuk, közte azonban akárcsak magát a Hymnust és Szózatot is — ritmizáljuk, az lesz, hogy e nép ezeket is choral-

méret szerint fogja énekelni mivel az az általános éneklési mód a könyvében. Intő példa erre az élet, a hol a Hymnust, Szózatot, sőt a Kossuth nótát is művészietlenül choral-méretben éneklí a tömeg s ha valaki segíteni akar rajta, megelőzés, elmaradás s mindenféle zürzavar keletkezik belőle.

Én tehát, a mint annak idején a Protestáns Szemleben is kifejtettem, a ritmizálástól való félelmet olyan meghátrálásnak tartom, a mely a mai fejtett zenei élet mellett egyáltalában nem lesz hizelgő vonása leendő új énekeskönyvünknek.

E két pont után még csak a javaslatnak arra a hiányára hívom fel a figyelmet, hogy nem ad semmiféle irányítást a kivitel módozataira nézve.

Erre nézve az volna a nézetünk hogy a zsinat e most már körvonalazott munkát elvégzésére küldjön ki egy lehetőleg kevés tagu bizottságot, a melyben legyen pap, poeta és zeneértő. Elég ide három ember is. Ezek egy, legfennebb 2 év alatt állítsák össze az énekeskönyvet, a konvent adja ki s a régié meg szorítása nélkül indítsa utba, hogy a két énekes vivja meg a maga harcát a legközelebbi zsinatig, a mikor az esetleg szükséges javítással és pótlással véglegesen átmegy az egyedüli kizárólagos használatba.

Ha az ujba valóban bele fognak kerülni a régi énekesek használható darabjai, mint a hogy a javaslat mondja és ha lehetőleg változatlanul kerülnek bele, akkor ez egyszerre szereplő két énekes zavart nem fog okozni, mivel nem két egymástól anyagban és szellemen eltérő könyvet fogunk használni, hanem ugyanannak a könyvnek régi és javított s bővített kiadásai fognak egymás mellé kerülni. Így volt ez a XVIII. századig s így lesz most is a helyes.

Ha még a zsinat most előre rendezné az énekeskönyv anyagi viszonylatát az egyházkerületekkel szemben (hogy ez a nehézség is eleve eltűnjék valóban) olyan helyzetet teremtené meg, a mely e sokat hányatott, de fontos ügyünket végre valahára a kívánt révbe juttatná.

Kolozsvár. 1907. II. 15.

Seprődy János.

A Jézus drámák érdeméről.

A „Budapesti Szemle“ valamelyik füzetében Magdalai Mária cím alatt értekezés jelent meg, melyben értekező a hasonló német dráma ismertetésének alkalmából mély értelműsége utaló s magasztos cél felé irányított gondolatokat és eszméket jelent ki, melyek éppen azért figyelemre ébresztenek, s több oldalról való szemléletre és ítéletre hívnak föl.

E kijelentések értekező gondolatmenete szerint következnek a cikben egymás után, de ezek tárgyalásában célszerű olyan rendet követni, melyet valamint a kérdés logikai természeté, úgy a kijelentett nézetek összefüggése és egybevetése megkíván.

Mindenek előtt megvilágosítandó ez a tétel: A költői feladat e végtelenül nehéz voltából foly, hogy a drámairók Jézus alakját egyáltalán színre vinni nem is merik, hanem hőseiket rendszerint az isteni Mester könyezetéből választják. De bárha Jézus maga e drámának egyikében sem szerepel: Jézusdráma azért az valaményi. — Tehát helyezkedjünk minden frázis és minden himezés nélkül az emberi természetesség állás-

pontjára semmi csuda, semmi természetfölötti. — Titokzatossággal a biblia hagyományok Jézus személyét veszik körül s ezt a titokzatosságot az ihletett drámairók az isteni Mester környezetéből választott hősök gyarlóságainál, szenvedélyeinél fogva akarják szétoszlatni, az olvasó és néző közönségre bizván hogy az ő általa színre hozott alakok és cselekvények fölött az képzelje el akár a saját felfogása akár a biblia sugalmazása szerint a legfőbb személyt, kinek rovására megy végre is a játék, és pedig oly képpen, hogy „a milieuban Jézus alakja maga is inkább emberi oldalról talál csak megvilágosítást.”

A biblia betűi szerint Judás maga bizonyítja, hogy árulásért pénzbeli díjat kapott és fogadott el annyira, hogy ez a pénz a késő megbánás után égette őtet s visszadobta azt bérlőinek. A drámairó ebből a nyomorult emberből hőst csinál és pedig nemzeti szabadsághőst, ki, mint ilyen, Jézust meggyűlöli, azután még szerelemföltő vetélytársává emeli, hogy árulása annál indokoltabb legyen; hanem ebből felfogásból meg annál kevésbé lehet megérteni, hogy ez a célját ért erős bosszualló hős miért is akasztja fel magát? Másrészt előáll egy bűnös életű, törvényszerint agyonkövezetésre méltó asszony, ki fennen hirdeti kéjenc udvarlójának, hogy ő megismervén Jézust, milyen eszményi szerelemre gyuladt az iránt, s ez által mennyire megigazult, fölmagasztosult, és érzéki szerelemre képtenné lett. S csak annyival nagyobb az áldozat, melyre elhatározta magát a halálra ítélt Jézusnak megmentése végett. Jézus pedig, ki tudta, tudnia kellett, hogy tanításaiért és cselekedeteiért, melyekkel Izráel népét a papi fejedelmek és írástudók kárhozatos hatalmát megtörvén, idvezitendő volt, halálra fog hurcoltatni, annyira ismerte végzetét és bizott annak beteljesedésében, miszerint megtiltotta, hogy az ő megmentését ember megkísérelje. És íme ez a magdala Mária akar belenyulni ennek a felséges végzetnek a beteljesedésébe, és micsoda eszközzel! ha ugyan érdemesítette volna őtet a feslett előkelő római ifju adott szavának megtartására. Végül a lélektani következetesség annyira megy, hogy Mária midőn meghallja Jézus kivégeztetésének híreit, elájul az önvád sulya alatt, mert a megmentést elmulasztotta.

Ilyen szenvedély fölkeltésének, s ily elhatározás előidézésének, történelemben és költői termékekben számos megható példái találhatók, végtelenülalatta a jézusi suggestiónak.

Ilyen milieu közzé keverni Jézust nem költői ihletés, hanem profanálása annak a fölemelő, tisztító hatásnak, melyet Jézus tanításával és cselekedeteivel (ne gondoljunk a csodatételekre) gyakorolt a hozzá sereglett és őtet követő sokaságra. E dráma lemutatja azt, hogy a költő képzelete szerint micsoda változás ment véghez mind Judás, mind Mária lelkében a hatásra, melyet Jézus önmagából kiindulva küldetésében eljárva megkülönböztetés nélkül mindenkire gyakorolt, mely hatást viszont ki ki magán körülményeitől, egyéni érzületétől és jellemétől hangolva s előkészítve fogott föl és engedett uralkodni érzése, gondolkodása s annál fogva cselekedetei fölött, mely cselekedetek azonban azért kinek-kinek egyedül sajátjai s egyedül őtet jellemzők maradtak. Nincs tehát értelme annak, hogy ezen milieu bármi részben is világosíthatnák vagy magyarázhatnák Jézusnak akár lényét, akár cselekedeteit.

Azonban a dráma Mária eszméletvesztésével nem ér véget; föleszmél és a darab réalismusa egyszerre transcendentálismussá változik, tudtára adják, hogy Jézus harmadnapra feltámad, a mit ő elhisz, hogyne

hinne, s egyszerre megvigasztalódik fölmagasztosulva boldog önkívületben látnoki elragadtatással égi tünémenyre mutat, mondván: „Térdre az irgalom Istene előtt: Imádjuk őt hálás szívvel”.

(Folyt. köv.)

7-2.

IRODALOM.

Debreceni Lelkészi Tár.

(Folytatás és vége.)

Előnyéül irandó az átdolgozónak a könnyed, érthető, világos, idegenséget magáról teljesen levetkező stílus, hátránya főleg az, hogy az eredetinek több kiemelkedő részét vagy elejtette, vagy laposabbá tette. Szép költői képek, megradadó történelmi hasonlatok hiányos átvételei a munka szépségének hátrányára szolgálnak a mint például ez mindjárt a második elején észrevehető ott hol azt írja le, hogy mi volt Jézus áldozócsütörtök előtt és után a tanítványok szemében. Hibája a munkának az, hogy bár az eredetihez hiven expressis verbis kifejezi a dispositiót, miszerint az első részben szólni fog az *áldó* J. Kr.-ról és bár maga Rump mindenütt kiemeli, kidomborítja azt, hogy ő most az *áldó* Jézusról beszél, átültető ezt csaknem teljesen mellőzi. Ezekről eltekintve azonban épen a fentebb említett dicséretre méltó előnyök folytán melyek szerzőnek és átültetőnek egyaránt javára irandók, ez áldozócsütörtöki beszéd minden vallásos léleknek igaz gyönyörűséget szerez.

Csizmadia Lajos pápai theol. tanár áldozócsütörtöki egyházi beszédével szép példáját adta a tökéletes ker. prédikációnak.

Föltétele a textusból folyó boldogító igazság, dispositiója és a dispositiókat kifejtő részek az alapigét teljesen magukba tartják, az egész beszédet keresztül érezzük a Krisztusban vetett hitet s mindezt oly szerencsésen oldja meg a szerző, miszerint elmondhatjuk alkotásáról: egyszerű, nagyon természetes. A pünköshti beszéd, melyet Biky Károly adott közre, világosan mutatja, hogy itt az élet embere szól hozzánk. Beszédének főjellemvonása a praktikusság, a lelkeket megtartani akarás, és ez a cél teljesen eléretett. Tehát az egyházi beszéd építő vagyis jó. Ha azonban többször ezt gonddal olvassuk át, mindjárt talál a kritika javítandó dolgot.

Az első részben bebizonyítandó volna az a dispositió szerint az, hogy *mire tanította* a Sz. Lélek a tanítványokat, míg a másodikban ösmertetendő volna ennek a *hatása*. Szerző pedig már az első rész elején így szól: „Mily nagyszerű változáson mentek át a tanítványok és ettől kezdve gyönyörű példákkal ugyan de folyton erről beszél, holott a változás eo ipso csak consequentiája lehet a tanításnak, okozata az oknak s így az egész első rész a másodikhoz tartozott volna.

Alkalmi beszédek sorakoznak az ünnepi beszédek mellé, melyek 23 lelkész dolgozatai. Ha valaki farsangi, böjti tanításhoz az életre vonatkozó szép gondolatokat akar olvasni a Dobos János itteni két elmélkedéséből,

nagy bőséggel merithet azt, főleg második beszédének vége magával ragadóan szép.

Csák Máté vázlatában szerény véleményem szerint a második rész nagyon elejtett. Madarász Imre kedves és szép urvacsorai beszéddel gazdagította a kötetet, bár nem mulaszthatom el annak megjegyzését, hogy a vizsgálódó szem főleg homiletikai szempontból mindjárt fent akad azon, hogy itt az első rész teljesen fedi a másodikat, keresztyén voltom boldogsága ép abban áll, hogy a Krisztussal benső összeköttetésben vagyok. Es e mellett fel lehet vetni a kérdést, ha vajjon az összegzéstől megfélel-e ez a föltétel: *miért* boldogok? stb., vajjon nem ez kellett volna-e helyette: kik hat azok a boldog hivatalosok? Sokónk előtt lehet lelkesítő példa, Kiss Ferenc azzal a két egybekapcsolódó evzáró beszéddel, melyeket itt olvashatunk. Megragadja ő az alkalmat, hogy lehessen az ifjaknak és veneknek vezérlőjük az Isten országa felé.

Beszédei újabb tanubizonyosságok a mellett, hogy szeleskörű ösmerettel, tudással párosult hitének produktumai igazán értékes drága kövek. Sok tekintetben Dobos Jánosra emlékeztet az a Bitzius után írott egyházi beszéd, mely Nagy Béla átdolgozásában jelent meg: „A napi munka cím alatt.” Miként volna a textus feldolgozása az, hol a bevezetésben ezt olvassuk: Előbb azonban hadd szóljak még egy pár szót alapigénkről.

Bibliai szellemben néz végig a munkás ember napi életén, fáradozásain, gondolatai, leírásai szépek, hogy általában a vallásos erületre, szellemre nézve epületes, ezt föltétlenül el kell ismerni róla. Az átdolgozó figyelmét bizonyára elkerülte az az apró hiba, hogy a 329-ik oldal vége felé mikor leírja azt névszerint a föld mukásnépe a mezőn tanult meg hű lenni, egymást támogatni legutoljára említi: s együtt játszani. Bizonyos dolog hogy itt ezt kellett volna legelő említeni, mert bizonyára nem ez a munkás élet célja, legmagasb pontja.

Szikszay András tavaszi egyházi beszédében emelkedett stylussal írja le, mint bizonyosan gyakorlott író ember, hogy mit talál a hívő és mit a hitetlen ember a tavaszi pompázó természetben.

Nagyon ügyes hogy a második rész mind lelkesültebb és lelkesültebb egész végzetig. Hibája, hogy a textussal nagyon laza az összefüggés. „Szabó Lajos aratási gondolatai” egészen a szövegen épülnek fel. Erős vallásos érzés, kifogás nélkül való irány diszével szolgálnak e beszédnek, de azt nem lehet helyeselni, bocsánatot kérek a hasonlatért és kifejezésért, még az állatvédő egyesület tagjának sem, nem hogy egy keresztyén lelkipásztornak, hogy a gyülekezet tagjai még vasárnap is benne legyenek a mindennapi robotos munkában, pedig ez egyházi beszéd csaknem sanctionálása ennek. Gulyás Benő úgy a bibliában való otthonosságának, mint az életet igazán való ösmerésének, nemkülönben mélyen gondolkozó voltának adta tanubizonyosságát „Térjetelek meg” című beszédében, kissé az a különös csupán, hogy mikor előtte a textus, mely önként kínálja a felosztást például ilyen módon 1. *térjetelek meg* s ha megtértetek akkor 2-szor legyen nyilvánvaló az az által hogy hallgattassék e szó: *ime mi járunk te hozzád Uram* s miért legyen minden így? azért mert 3-szor mi megismertük, hogy *te vagy a mi Urunk Istenünk*. A felosztás különben a legegényibb dolga minden írónak, de a jelenlegi felosztás mellett bizony szöveg hű nem lehetett a beszéd.

S ha én a szerzőnek lettem volna ahhoz a szép

részhez, mely a 349-ik oldalon van még hozzá tettem volna ezt végzetre: megjelenik az üdvözítő . . . stb.

A kritika csak elismeréssel érintheti Köblös István vetési időben mondandó egyházi beszédét, mely könnyen átérthető s valóban építő dolgozat. Hasonló értékű alkotás Soltész Elemér március 15-iki beszéde. Bár én a befejezésnél ezt a kérdést: Tesszük-e azt? vagy vannak-e e hazában, kik még mindig a hazaárulás karjai között dözsölnek? stb. vagy nem vettem fel vagy meg is felelek reá, mert az igazságot megmondani nem szégyen, nem bűn, de egyenes kötelesség. A Székely József beszéde is minden tekintetben méltó egy nagy nemzeti ünnephez, mint a szent helyhez. A beszéd technikájára vonatkozólag emlitem fel, hogy jobb lett volna homiliának feldolgozni a szöveget, jelen alakjában a 2-ik rész csaknem teljesen fedi az elsőt. A Csécsi Imre okt. 6-iki beszéde költői munka. Olvasásra értékes, lebilincselő hallás után bizony csak művelt, képzett elem számára való.

A Sipos József beszéde is, mely a reformatió ünnepére szól, minden izében méltó az elismerésre, hibáját én két dologban látom. Technikailag hibája az, hogy a 2-ik rész tulajdonképen csak alrész az elsőnek, tartalmilag pedig hogy magával a történelmi ténynyel, okt. 31-el nagyon keveset foglalkozik. Nagyobb művészettel, szebb nyelvezettel megírott egyházi beszéd ritkán van szerencsénk olvashatni, mint a Babay Kálmán „Renaissance a vallásban” című beszéde. Ha szerző hallgatói kivétel nélkül mind az igazi intelligencia osztályából valók a legtávolabbról sem írom rovására az idegen technikus terminusok használatát, de a mi egyszerű jó alföldi népünknek bizony nem való volna ez. Dr. Márk Ferenc templomszentelési beszédét nem tudom miért küldötte be, mikor neki bizonyosan sokkal magasabb szárnyalású beszédei lehetnek ennél mind egyéni hiténél, mind széles látkörénél, mint az irodalomban való otthonosságánál fogva.

Ezen beszéde egyszerű, megérthető ugyan, de nem kimagasló és a textustól a szó szoros értelmében véve egészen független. Egészen más az ugyanilyen alkalomra írott beszéde Mindszenti Imrének, melyen megilstszik a gondos kidolgozás, a mély tartalmasság, melyeknél fogva igazán méltó a szép ünnepséghez. Réz László is teljes sikerrel oldotta meg a feladatát mikor az orgona szükségességét bizonyította be s a fokozatos körültekintő lépésről-lépésre való előhaladás a legfegyelmesebb, tudásban biztos elméről tesz tanúságot. Jól esnek a lelkemnek kimerítően foglalkozni Olajos Pál beszédével, mert annyi sok élvezetet, gyönyörűséget szerzett e munka nekem, mind tartalmában, mind kidolgozásában, de már így is nagyon igénybe vettem az olvasóközönség szives türelmét.

Legyen hát elég róla csupán annyit mondani, hogy örömmel ajánlhatom mindenkinek az elolvasásra. Egy hibája az, hogy tulságos hosszú, legyen akár milyen örömmel, még akkor is kifárad a hallgató közönség s erre nagyon ügyelni kell a szónoknak. A textus intenciója ugyan egészen más, mint a hogy azt Szuhay Benedek az ő iskola felavató egyházi beszédében kidolgozta, mert annak ez a föltétel felelt volna meg: *miként* tanítsátok a gyermekeket? mindazáltal mint emelkedett, keresztyén s hazafias szellemű egyházi beszéd az elismerésre igazán méltó.

Kiss Lajosnak a pásztor és a nyájról szóló egyházi beszéde az én szerény véleményem szerint majdnem egy niveaun áll a XVI-ik számú beszéddel Szent-

imrey József XXII-ik számu beszéde s imádsága közül főleg az imádság emelkedik ki.

Igaz, hogy Vásárhelyi Boldizsárnak egyházi beszéde második részével a legtávolabbról sem gondolkodom egyénileg egyöntetűleg mindazáltal kissé humorosan reá mondom a mit Izsó Csokonai szobrára mondott az egykori megkérdezett olasz: Hasonlít, akkor jó. A záró követ Csernák Béla teszi fel az e nemű munkákra Dévai Bíró Mátyásról szóló 2 rendbeli egyháztörténelmi tanítással, melyek méltó testvérei a fentebbi Wald Péterről szóló dolgozatnak.

Az egyházi beszédek után *liturgiális* cselekmények közben mondandó beszédeket találunk. A két *keresztelési* beszéd közül az első (Papp Károly) nagyon egyszerű s lényegbevágó hibája a szerzetelési szavak mellőzése, míg a második minden kicsiny árnyalatában kedves, költői munka.

Konfirmatói beszéd ismét kettő van, melyek közül az első nagyon ceremoniás, a puritanismus elvét absolute kivetkező, különben végtelen gonddal kidolgozott egyébként is élő keresztényen hittől áthatott alkotás (Vargha Károly) míg a másik egyszerű, de szintén lendületes, a szép ünnep komolyságához, a mi felfogásunkhoz hű ezért elfogadásra inkább ajánlatosabb (Szerzője Papp Károly) Igazán az urgens necessitas volna az egyöntetű eljárás, a berni agenda szerint a szerző kitüntetése nélkül közölt *urvacsora osztási* beszéd kifogás alá nem esik ugyan de hol áll ez a Révész Bálint e nemű alkotása mellett?

Szép, a helyzethez egészen alkalmazott *urvacsora osztási* beszéd után, melyet Péchy Árpád írott egy egészen egyszerű közönséges *esketési* beszédet imádságot közöl francia eredeti után Soltész míg Szabó József, Illés János Nánássy Lajos lendületes, az alkalmakhoz illő *esketési* beszédeket adtanak közre.

12. *gyászbeszéd és ima* következik ezután 10 kiváló író lelkész tollából s igazán elmondhatjuk: szívéből-lelkéből. Főleg kiemelkedők a szépek között is a Garzó Gyula, Domby Lajos, Nagy István, Szabó János munkái.

A *cura pastoralis* tágas mezejéről csak két dolgozat érkezett a fáradhatatlan és kimeríthetetlen tevékenységű Csiky Lajostól. Céljának teljesen megfelelő, a figyelmet, buzgóságot állandóan ébren tartott, a szívet es lelket lebilincselő magával ragadó munkák ezek az *igaz vallásosságról és az isteni gondviselésről* a legteljesebb vallásos közelebről keresztényen szellemben. Csak találna követőre minél többre.

Imádságok cím alatt van 7 temetési imádság, öt ezen a téren főleg sok sikert elért s nagy nevű egyházi írótól, melyekhez csatlakozik 4 alkalmi imádság.

A munkát Beets Miklós emelkedése zárja be szólna a szegényekről és a gazdagokról igen tanulságosan a fordítás az e téren ismeretlen tudós Dr. Nagy Zsigmond kezéből került ki a mi garancia a mellett hogy tökéletes, az eredetinek megfelelő és mégis tökéletesen magyar izű szellemű munkát élvezhet az olvasó. A tárgy szépen van feldolgozva, tapasztalat és tudomány mezejéről vett gondolatai, hasonlatai gazdagok és tökéletesek, úgy hogy élvezetet, gyönyörűséget szerez az olvasónak.

A könyv kiállítása izléses, csinos, nyomtatása korrekt, (alig van az egész müben 6-8 kisebb sajtó hiba) betűi semmi kifogást nem hagynak fent, a papír tamentes simitalan anyag, a melyekből kifolyólag a szemet nem rontja. Ha meggondoljuk, emez előnyöket lehetetlen elismerésünket ki nem fejezni a könyv, minden ál-

dozatokra vállalkozó kiadójának a Telegdy Lajos utóda Eperjessy István cégnek.

S ezzel be is fejeztem volna bizony már így is terjedelmes, hosszúra nyult bírálatomat, de lehetetlen dolog letenni a kezemből a tollat míg a szívem minden szeretetével, melegével nem üdvözölöm a fáradhatatlan ügybuzgó szerkesztőt S. Szabó Józsefet, a ki sok nemű elfoglaltságai mellett lelke fenkőit gondolataitól, szíve minden magasztosért hevülni kész érzéseitől vezetettve ilyen nagy szabásu munka szerkesztését évről-évre annyi gondnal figyelemmel és körültekintéssel vezeti.

Az áldások Istene segítse őt diadalomról-diadalomra.

Olcsvaapáti 1907 febr. 9.

Harsányi Pál
ev. ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Debreceni egyetem.** A tiszántuli egyházkerület közgyűlése elhatározta, hogy a debreceni akadémia bölcsészeti fakultásának kiegészítése céljából két új tanszéket létesít. A két tanszékre kiírták a pályázatot, a mely most járt le. A magyar irodalmi s irodalomtörténeti tanszékre négyen pályáztak: dr. Erdey Lajos budapesti főgimn. tanár, dr. Gulyás István debreceni főgimnáziumi tanár, dr. Kristóf György szászvárosi tanár és dr. Gyöngyössy László beregszászi főgimnáziumi tanár. A klasszika-filológiai tanszékre 5 pályázat érkezett be. Pályáztak: dr. Fiók Károly budapesti egyetemi tanár, dr. Borsoss Gábor erzsébetvárosi tanár, dr. Incze Béni kolozsvári tanár, dr. Papp Gábor a budapesti leánygymnáziumnak tanára és dr. Mészáros Ferencz szatmári főgimnáziumi tanár. A pályázatokat a püspöki hivatal kiadja az akadémiai tanácsnak, a mely megteszi a maga jelöléseit. A pályázatok felett a tiszántuli egyházkerület tavaszi közgyűlése dönt. A mint a fent közölt névsorból megállapítható, a kiírt pályázat számbelileg nagyon közepesen, de a képesítést tekintve annál jobban sikerült. S így meg van minden lehetősége annak, hogy a debreceni egyetem kiépítésének megkezdésére tervezett két tanszék a májusi közgyűlés alkalmával betölthető legyen. Midőn ezt az örvendetes eredményt jelentjük, egyuttal azonban sajnáljuk, hogy e pályázatban miért nem vettek részt s miért nem vonultak fel tüntetőleg az összes a két állásra képesítettséggel bíró embereink. Jóllehet, hogy a választás csak egyet érhet, hadd látta volna a világ, hogy még mindig vannak tudós embereink, azután ezt a tüntetést a prot. egyetem eszméje is megérdemelte volna.

— **A főiskolai kórház és ambulantiának február havi forgalmi kimutatása:** Kórházban feküdt 2 akadémiai hallg. 25 gymn. és 17 tanítóképezdei tanuló összesen 44. Ambulantián jelentkezett: 46 akadémiai hallgató, 242 gymnáziumi és 107 tanítóképezdei tanuló összesen 395. Fertőző betegség nem fordult elő legtöbb beteg e hónapban is torok légcső huruttal jelentkezett vérszegénység is tekintélyes számban fordult elő, ugyanarra, hogy több ilyen beteget haza is kellett küldeni pár hétre levegő változtatás és táplálkozás viszonyainak megjavítása céljából. Dr. Trocsányi Béla h. főiskolai orvos.

— **Előfizettek.** Azok a kiknek előfizetése a címszalagon már nyugtázva volt s kik ez uton értesültek arról, hogy az általok teljesített fizetések miként tartanak nyilván, ne ütődjenek meg az új címszalag készítése folytán történő címszalagi nyugtatványozások és kigazítások elmaradása miatt. Ez a módszer nem vált be a gyakorlatba s helyette más reformmal fog megpróbálkozni a kiadóhivatal. — Előfizettek a következők: Székelyhidi ref. egyház (1905, 1906, 1907-re) Sütő Kálmán esperes Munkács (1907 I. f. év) Tiszaszent-Imre (1907-re.) Juhász Elek, Nyárádszentsimon (ápril. végéig), Göncy S. Tyukod (1906 évre), Csutoros Albert (f. év jun. 30-ig), Szabó József Ar.-megyes (mult évre és a f. félévre), Oláh Sándor Józsefháza (f. első félévi). Hajdu Péter Bazel (f. első félévi), Hajdunánási tanítók (f. évre) Kecskeméti Jogakadémia (1907 szept. végéig).

— **Csiky Lajos újabb irodalmi sikere.** Örömmel tesszük közzé a következő ujdonságot. A Luther társaság ügyésze Dr. Kéler Zoltán adományából negyedéve pályázatot hirdetett a hivek lelkipásztori gondviseléséről szóló szülő nagyobb munkára, egyebek közt azzal a feltétellel, hogy a dolgozat 30—40 ivnyi terjedelmel legyen. A jutalom kétezer koronában állapított meg, a mely összeget csak a kor tudományos színvonalán álló mű kaphat meg. A bíráló bizottság elnökül a pályadíj adományozója Zsilinszky Mihályt, a Luther-társaság elnökét, tagjaiul pedig Dr. Bartók György erdélyi református és Gyurátz Ferencz dunántuli evang. püspököt, Csiky Lajos debreceni ref. és Kovács Sándor pozsonyi evang. theol. akad. tanárt, (az azóta püspökké lett) Baksay Sándor kunszentmiklósi ref. és Terray Gyula rozsnyói evang. esperes lelkész kérte föl. Csiky Lajos azonban lemondott a bírálói tisztségről s nem tudjuk, hogy helyette kit kértek föl arra. Pályázásra felhívtak a két prot. egyház theologiai írói. Arról sincs még tudomásunk, hogy hány munka érkezett be, de azt már igazán jelenthetjük, hogy a pályanyertes munka jelgéje f. hó 21-én bontatott föl Budapesten, s abból Csiky Lajos debreceni theol. akad. tanár neve tűnt elő. A bírálat meg fog küldetni a hazai prot. lapoknak.

— **Marjai Péter, Veres József.** A lapok sokat emlegették az elmúlt héten ezt a két nevet. Marjay állítólag a magyar munkások, Veres meg a magyar tanítók ellen intézett volna kirohanást. Magyar prot. lelkészekről lévén szó rágalomnak kell tartanunk az ilyen híreszteléseket.

— **Három lovag.** A debreceni kollégiumnak sok nevezetességei közt első helyen áll és uralkodik a mi Tóth József bátyánk, ki az idén Isten tudja hanyadik születése napját ünnepli. Derült kedélyével, nagy emlékező tehetségével, állandó központja a mi kollégiumi életünknek. Adomás esetei közszájon forognak és adatnak tovább. Azt azonban, hogy ő is érdem keresztes és ennek utján lovag, kevesen tudják. Pedig megesett az eset még a mult században, midőn az öreg ur ötven (vagy száz éves?) tanársága jubileumakor legkegyelmesebben dekoráltatott. A mi kollégiumunk általánosan ismert és népszerű lovagi tekintélye eddig *Csiky* volt. Ő értesít, hogy a *Sass Béla* vaskorona rendjével is lovagi méltóság titulusa jár. Adjon Isten hozzá vitulust és hosszú boldog életet is.

— **Új tanácsbírák.** Az alsószaboleshajduvidéki ref. egyházmegyében megüresedett két tanácsbírói tisztségre az egyházközség Kovács Gyula hajdumegyei alispánt és dr. Benedek János országgyűlési képviselőt választották meg.

— **Ki az a Historicus Criticus?** A Prot. Szemle f. évi 2-ik (február) füzetében „*Pár szó a felekezeti történetírás kérdéséhez*” címmel *Historicus Criticus* álnév alatt egy cikk jelent meg mely ellenem fordul a miatt, hogy egynémely róm. kath. papi történetíró műveiben felekezeti elfogultságot és pápás tendenciát igyekeztem kimutatni. E cikkben két kérdést is tesz föl *Historicus Criticus*. Az egyik ez: „Hát talán *engem* is pápás elfogultsággal fog vádolni a cikkíró ur (t. i. én)?” A másik pedig ez: „Hát talán *engem* is pápás tendencia vezet?” Minthogy ily módon *Historicus Criticus* nemcsak tárgyi argumentumokat hoz fel állításainak igazolására, hanem, mint látható, saját személyét is egyenesen latba veti: engedje meg, hogy megkérdezzem tőle: kit tiszteljek és respectáljak benne? Mindenki beláthatja, hogy ennek tudása jelen esetben elkerülhetetlen, amennyiben *Historicus Criticus* nem olyan megszokott és ismerős álnév, amelyről akár én, akár más valaki tudhatná, hogy tulajdonképen ki rejtőzik alatta. Mindenesetre tudnom kell tehát hogy *Historicus Criticus* kilétét, hogy fentidézett két kérdésére s ezzel együtt a vitatott tételekre is illendő módon megadhassam a feleletet. Debrecen. 1907. márc. 1. *S. Szabó József*.

— **Halálozás.** Lövei Pál ev. ref. lelkész és volt tanácsbíró e hó 17-én, életének 64-ik évében Olesván meghalt.

— **Lelkész-beiktatás.** Tóth András, gelsei ev. ref. lelkész e hó 19-én iktatják be hivatalába. A lakosság ünnepélyesen fogja fogadni új lelkipásztort, akit Szabó Lajos nyírbátori ev. ref. lelkész fog hivatalába beiktatni.

— **Protestáns ének és zeneestély.** A protestáns ifjusági egyletek központi bizottsága február 21-én, csü-

törtökön, Deák-téri evang. iskola disztermében (Sütő-utca 5.) estét rendezett. A műsoron Weigl Mária zongorajátéka, Kurucz Margit éneke, a teológiai vonósnégyes és a Lórántffy Zsuzsánna énekkara szerepeltek. Az estély kiváló érdekessége, hogy befejezésül Gergely Antal mezőtúri református lelkész a protestánsok ismert hit-szónoka, bibliamagyarozást tartott.

— **A vaskereszt.** Lapunk vezető helyén emlékeztünk meg a Sass Bélát méltán ért kitüntetés személyi részéről, itt óhajtjuk érinteni azon kérdést, hogy általános szempontból örövendünk lehet-e e ritka eseménynek s hogy egyházunk szellemével összefér-e ez az újra keresztelődés? Nem lehet kétség benne, hogy azon körülmény, miszerint a királyi kegy immár az üldözött magyarság egyháza felé is fordul, örövendetes dolog. Valóban eljött már az ideje, hogy a magyarságért szenvedő, küzdő prot. egyház, annak papjai, tanítói és hivei egyformán megvigasztaltassanak és intézményei legalább a másfelekezetűeknek kijutó támogatás mértékéig megerősíttessenek. Ha ez a kitüntetés, mely a mint értesülünk ez esetben a Bárány Bányfi érdeme, ezt az új időt jelenti, úgy az mindenképen csak örövendetes lehet. A mi pedig a ref. egyház demokratizmusát illeti, azon régóta tud vagyunk. A ref. egyház mindig magyar volt ugyan, de demokratizmus a régi rendi világ pátriarchálizmusán túl alig haladt. Nem ezen körülmény szolgálthat azért az új keresztvilágra (mily végzetes, hogy nekünk a nagy nemzeti osztozkodáskor is csak a kereszt jut!) aggodalmat, hanem a gyakorlati kivétel és egyenlő elbánás lehetősége. Ha nálunk az egyház és a köz iránt teljesített szolgálatokat akarná valaki megjutalmazni és azt a rendes vértanuságot, a melyet a mi pályánk megkövetel, akkor mindenkint jutalmazni lehetne s különösen a névtelen hősokeket, az 5—6 fiut, leányt taníttató papokat, tanítókat. Ezek állanak ott télben, fagyban, nyárbán napon őrt és védik testükkal, lelkükkel a kis magyar gyülekezeteket és a családot. Ezek már régen ott vergődnek a keresztben, ugyan mikor veszi le őket már a hálás haza?

— **Lelkészi meghívás.** A vámosoroszi ev. ref. egyházközség f. hó 10-én egyhangulag nagy lelkesedéssel Inczedy Márton szatmárnémeti ev. ref. segédlelkész hitoktatót hívta meg lelkészéül.

— **Választás s beiktatás.** Boross Kálmánt, komocsi ref. lelkész a Komáromi egyházmegyében tanácsbíróvá választották. — Ez évi jan. 27-én iktatta be ref. lelkészi hivatalába Bakonyzentkirályon Kis Józsefet Horváth Lajos papi tanácsbíró.

— **Egyházmegyei rendkívüli közgyűlés.** A komáromi ev. ref. egyházmegye február hó 28-án délelőtt 10 órakor Komáromban a kollégium épület nagyszobájában tartja meg rendkívüli közgyűlését a következő tárgysorozattal: Darányi Ignác földmívelési miniszter, egyházmegyei főgondnoknak a gondnokságról 1907. év január hó 2-án történt lemondásának bejelen-

tése és elintézése. Veress Ede esperesnek február 9-én történt elhalálozás folytán megüresedett esperesi tiszt-ség sürgős betöltése iránti intézkedés. Egyházmegyei tanácsbíró választása céljából harmadizben elrendelt szavazás eredményeinek bejelentése.

— **Miatyánk ötszáz nyelven.** Az amerikai Gilbert és Revington könyvkiadó cég nem rég egy csinos kiállítású könyvecskét adott ki, a melyikben a Miatyánkot ötszáz nyelven lehet majd olvasni. A könyv nagyon drága lesz, mert mindössze csak 200 példányt fognak belőle nyomni és a szedést a megjelenés után azonnal szét fogják osztani. A kiadó cég szedőterme most valószínűleg látványosságként megy. Kinaiak, japánok, borneói zulusok, és a világ minden részéből beállított szedők állanak a szekrények előtt. Legérdekesebbek azonban a kínai szedők, akik a jelek és betűk ezreivel dolgoznak, míg a rövid imádságot kiszedik.

— **Egy pápista egyesület tevékenysége.** Egy pápista egyesület a prot. német birodalomban a Bonifác-egylet. Hogy milyen erős üzleti szellemmel dolgozik s mily buzgósággal tudja kezelni a németeknek már a XVI. században u. n. „peccatáit“, a múlt évről szóló következő számadása igazolja. Az elnökség kezébe jutott 1,220.576 márka, mely összegből hagyományok címén Jena és Rostock klerikalizálására 11.404 márka folyt be. Az egyes fiókegyleteknél 2.125.526 márka folyt be, sőt az 1904. üzleti év 3.842.231 márka jövedelemmel záródott le. Közigazgatási célokra kiadott 106.113 s előre nem látott költségekre 1.534.199 márkát. Jelentése végén megjegyzi a Bonifác-egylet évkönyve, hogy 1905. végéig tömörebb prot. vidékeken róm. kath. templomok és iskolák felségélyezésére fordított 36.538.836 márkát, a mi valóban óriási összeg. Az Ev. szövetségre és a Gusztáv Adolf-egyesületre tehát a jövőben még igen nagy feladat vár e klerikális erőlködések és mozgódások sikeres ellensúlyozására. Feltűnő, hogy ne mondjuk, kikihívó, hogy nevezett egyesület főleg a protest. vidékek klerikalizálására terjeszti ki pápás hálóját.

— **Halálozások.** A legmélyebb fájdalomtól megtörve tudatjuk a szeretett jó férj, testvér, illetőleg sógornak. Szilágyi Károly ügyvéd és debreceni ev. ref. presbyternek a mai napon, életének 64-ik évében történt csendes elhunytát. A boldogultnak hiült tetemei a folyó február hó 20-ik napján, délután 2 órakor fognak a Miklós-utca 13. számú gyász háztól az ev. ref. egyház szertartása szerinti rövid ima után a Kossuth-utcai temetőben örök nyugalomra tételni. Debrecen, 1907. február 18. Nyugalom poraira! Áldás emlékére! A boldogultnak szerető testvérei: Szilágyi Emma férjével Imrém Józseffel és gyermekeivel és Szilágyi Imre nejevel szül. Balkó Piroskával és gyermekeivel. A boldogultnak bánatba merült özvegye: Szilágyi Károlyné szül. Nagy Emma és sógornéja, Nagy Ida. — Igaz fájdalom szívettépő érzetével, a Siralom sötét völgyében elalélva tudatjuk házas életünk első, legkedvesebb szerénységgel viritott rózsája, a leggyöngédebb testvér, unoka és rokon: Bethlendy Rózsikának élete 18-ik évében 5 hónapig tartott sorvasztó betegség után folyó hó 25-én, Berettyóújfaluban történt csendes elhunytát. A megboldogult, rajongásig szeretett, angyal szelidségű, páratlan jósa, már csak kedves halottunknak földi részei az ev. ref. egyház szertartása szerint Berettyóújfaluban Kugler Antal házában folyó hó 26-ik napján délután 4 órakor tartandó ima után a berettyóújfalui sírkertben fognak a leghivebb édes anyja: a föld ölének átadatni. Váncsod, 1907. február 25. Özv. Kincses Pálné nagyanyja, özv. Bethlendy Endrené, Bethlendy Endre,

Bethlendy Róza, ferje Rob László, Kincses Matild, férje Nagy Lajos és gyermekeik Kincses Mariska férje Kugler Antal, Kincses Jolánka, férje Tabajdi Károly és gyermekeik és Kincses Árpád, mint legközelebbi igazán szerető és szeretet rokonai. Bánatban megtört szülei: Bethlendy Sándor és Kincses Ilma. Testvérei: Margit, Sándor, Béla, Ilonka, Mariska és Irma. Kedves kis halottunk! Isten veled . . . Szívünkben zárva mélyen emléked! — Mély bánatba merülve jelentjük a felejthetetlen jó édes anyának, a kedves jó nagyanyának, szerető testvérnek, anyósna néhai Osváth Lajos volt nádudvari ref. lelkész özvegyének született Micskey Karolinának folyó hó 10-én d. e. 9. órakor áldásos életének 58-ik, bus özvegyének 17-ik évében, hosszas szenvedés után bekövetkezett gyászos elhunytát. Kedves halottunk földi részeit f. hó 12-én d. e. 10 órakor fogjuk a templomban iartandó gyászistentisztelet után a ref. egyház szertartásai szerint örök nyugalomra helyezni. Mely végtisztességtételre a barátokat, ismerősöket bánatos szívvel meghívjuk. Nádudvaron, 1907. február 10. Testvérei: Micskey Kálmán nejjével Szabó Mariskával, Micskey Vince nejjével Preszly Idával és gyermekeivel. Gyermekei: Irén, Bertalan Gáborné, Gizella, Bán Istvánné. Unokái: Bertalan Gábrilla, Ilonka és Lajos, Bán István. A béke szelid angyala lebegjen a drága porok felett!

— **A felekezett.** „A felekezett“ mi vagyunk (a róm. kath. az „egyház“), legalább e címzés jár ki nekünk a zsinati törvényeket megerősítő II. Rudolf-féle záradékban. De hát nem tudják a kultuszminisztériumban a mi törvényes nevünket?

Tartalomjegyzék: Sass Béla a vaskorona-rend lovagja. — Vélt sérelem. Dr. Balthazar Dezső. — Az országos Református Lelkésze-egyesület alapszabályai. Hamar István, Dr. Székely József. — Az énekeskönyv ügye. Seprődy János. — A Jézus drámák érdeméről. r—z. — Irodalom. — Különfélék.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat.

Káplánt keresek magam mellé Tizzaszentimrére (vasuti állomás) Javadalma leendő teljes ellátás mellett, mosáson és ágyneműn kívül, évenként ötszáz korona, mely havonként előre fizetetik, kötelessége minden lelkészi teendők végzése. Állomás f. évi ápril. 2-án elfoglalandó. Jelentkezés a tizzaszentimrei ev. ref. lelkészi hivatalnál.

Pályázat.

A debreceni ref. főiskolában megüresedett orvosi állásra pályázat hirdettetik.

Teendők: Általában a főiskolai egészségügy szakszerű ellátása, különösen pedig a főiskolai

kórházban a felügyelet és orvosi teendők végzése, a tanulók díjtalan gyógykezelése a megállapított szabályok szerint, a főiskola épületében lévő és általa bérelt tanulói lakások továbbá a tápintézet egészségügyi ellenőrzés.

II. A törvényszéki orvostan és közegészségtan előadása az akadémián heti 2—2 órán át, a gimnáziumban és tanítóképzőben pedig heti 2 órán át az egészségtan tanítás. Összesen heti 8 órán.

Javadalmazás: Évenként 2000 korona fizetése, 800 korona lakbér, mely összegek a főiskolai pénztárból évnegyedes előleges részletekben fizetnek.

A főiskolai orvos a tanárkari gyűlések tagja és egészségügyi kérdésekben szavazati joga is van.

Pályázhatnak minden ev. ref. vallásu orvostudor, ha megválasztottnak az egészségtan tanári képesítése hiányzanék, az a megválasztástól számított egy év alatt megszerzendő.

A pályázók okmányokkal felszerelt kérvényeiket keresztlevél, életrajzi vázlat, közhatósági orvosi bizonyítvány a folyamodó egészségi állapotáról, egyetemes orvostudori oklevél, esetleg eddigi orvosi működéséről szóló bizonyítványok f. év április hó 1-ig adják be hivatalomhoz.

Az állás 1907. július hó 1-én foglalandó el.

Debrecen 1907. február hó 26-án.

Kiss Áron,
püspök.

Pályázat.

A laskodi ev. ref. egyházban, lemondás folytán üresedésbe jött tanítói állásra pályázat hirdettetik.

Ezen állomás javadalma: 16 kat. hold szántóföld, melyet őszi alá kétszer tavaszi alá egyszer az egyház szántat. Élebeli járandóság az egyháztalaktól 20 köből, tanoncoktól 10—15 köből szemes élet. Szép és kényelmes lakás egy hold házi kerttel. Temetési stóla 15—20 korona. Végre a fizetésekiegészítés címén az államtól 360 korona.

Földadót a tanító fizeti, az ártéri adót az egyház.

Jó énekes s oklevéllel bíró ev. ref. vallásu egyének pályázhatnak. Az állás f. évi május hóban elfoglalandó.

Írásbeli ajánlatok lelkészi hivatalhoz címzendők.

Pályázat.

A sárospataki ref. főiskola igazgatósága pályázatot hirdet egy jogakadémiai tanszékre, melyeknek tárgyai: 1. az egyházjog, 2. a magyar alkotmány és jogtörténet, kapcsolatban az egyetemes európai jogtörténettel. Heti óraszám 10.

Rendes tanári javadalom: 3400 K. évi törzsfizetés, 600 K. lakáspénz, korpótlék és pedig az első öt év után 200, a második, harmadik és negyedik után 400—400, az ötödik után 600, összesen 2000 Korona. A más intézetnél rendes tanári minőségben eltöltött évek a szolgálati időbe beszámíttatnak. Végül az évenként befolyó vizsgadíjak $\frac{1}{8}$ -ada. Rendkívüli tanári javadalom: törzsfizetés évi 2600 K. lakáspénz 600 K. és az évenkénti vizsgadíj $\frac{1}{8}$ -ada. A rendkívüli tanárnak akadémiánkon eltöltött évei a szolgálati időbe beszámíttatnak.

Rendes tanárrá választható az, a kinek e tanszék valamelyik tárgyából egyetemi magántanári minősítése van, rendkívüli tanárrá az a kinek legalább is jogtudományi doktori oklevele van, de azzal a kötelezettséggel, hogy az egyetemi magántanári képesítést három év alatt megszerzi, mely esetben a következő hó első napján rendes tanárrá lép elő.

A megválasztott tanár az országos nyudij-intézetnek jogosított és kötelezett tagja, tanári állását 1907. szept. 1-én kell elfoglalnia s ha rendes tanár: ugyanez évi szept. 10-én székfoglaló értekezést köteles tartani, ha rendkívüli tanár: székfoglalót a rendes tanárrá történt előlépését követő szept. 10-én tart.

A pályázónak ref. vallásúnak kell lennie. A tiszánineni ref. egyházkerülethez intézett pályázati kérvények keresztlevelel, életrajzi vázlattal, a védkötelezettség lerovását, a képesítést, az eddigi alkalmazást igazoló okmányokkal s esetleg az irodalmi működést feltüntető kimutatással felszerelve, 1907 évi április hó 15-ig nyújtandók be a főiskola akad. igazgatóságánál. A tanszék az 1907. évi tavaszi egyházkerületi gyűlés fogja választás utján betölteni.

A főiskolai igazgatóság.

Segédlelkész kerestetik.

A szeghalmi ev. ref. lelkész mellé segédlelkész kerestetik. Fizetése: 1. Kézpénz: négy-száznyolcvan korona, az egyház pénztárából havonta előre fizetre. 2. Lelkésztől egyszázhusz koronát. 3. A lelkészlakon ujonnan épített csinos

szoba teljesen bebutorozva fűtéssel és világítással. 4. A lelkésznél — mosatáson és ágyneműn kívül teljes ellátás. Kötelessége: A lelkészi szolgálatokban segítkezni. Az iparostanulóknak és gazdasági ismétlő iskolásoknak hetenként egy-egy vallásórát adni. A református ifjusági egyesületet a lelkészszel együtt vezetni. Az állomás legkésőbb április 1-én elfoglalandó. Pályázók alulirotnál jelentkezzenek.

Szeghalom 1907 február 18.

Csánki Benjamin
ev. ref. lelkész.

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik **13,000** törzsbetétre több mint **580,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **1.700,000 korona tőkének felel meg.**

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6°/o-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján **utólag fiztendő legolcsóbb kamattal** folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk. **Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérral visszafizethető, melyben a kamattal is benforgaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.**

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékkal elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 26. szám, főtözsde épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Első magyar — villamos erőre berendezett —
hangszergyár.

STOWASSER J.

cs. és kir. udv. hangszergyáros

☞ a m. kir. zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. szállítója ☞

Budapest, II., Lánchíd-utca 5.

Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű vonós-, huros-, fuvó- és ütőhangszereit.

Specialista: huros, vonós, fuvóhangszerek készítésében és javításában. — **Hangfokozó-gerenda!!** mely által bármely hegedű, gordonka, melybe az illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Kezesség minden egyes hangszernél. — **Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt.** Régi mesterhegedűk vétele és eladása. **Legnagyobb gyár és raktár.** Saját találmányu (Rákóczi) **tárogató;** általánosan elismert legjobb, mely tökéletes **solo-hangszerré** általam konstruáltatott. Iskolával 35 frttól feljebb. — **Orgona-harmoniumok.** A gyönyörű hang, melyet a világhírű legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet.

65 forinttól minden árban kapható.

Az összes hangszerek javítása különleges szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden hangszernél. Arjegy-zék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik. — Kivétel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHAZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és díszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, díszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömegesen mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron.*

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges díszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szószekeken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok fe huzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Dísz táblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stílusban, levéltári irománytartó fedeleket.*

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
DEBRECEN, Kölcsey-utca 18.

Egyházi és iskolai építkezések tervezete és kivitele felsőbbbhatóságilag helybenhagyott vagy a közgazgatás ügyi minta terve alapján.

Tervezetek és költségvetések készítése vagy azok felülbírlása a hely színén is.

Építkezési kölcsönök ajánlása és lebonyolítása

Szabadalmazott gyorsan száradó és szárító vizet-elszigetelő festék gyár falak, nedves helyek szárazzák tételére, Vihar és időjárásálló **homlokzat festékek, zománcmáz, klozetek, fürdőszobák, konyhák falainak vízmentes bevonására.** Gyorsan száradó kemény és puha padló festékek mindféle színben.

Teljesített építkezésekről, végzett munkálatokról bizonyítványok és elismerő okiratok.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
Debrecen, Kölcsey-utca 18.

— „Antidol“ a legjobb gyógyszer: fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp tenyéren eldörzsölve, s használatin tisztítás szerint belélegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagyszerű hatásáért arany éremmel lett kitüntetve egy üvege árá 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele a fejfájást. Kapható: **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszer-tárában Debrecen az Arany egyszaruhoz.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlykaszott

harangjait

melyek felsőrészükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok illet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokakkal.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy érermel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és
CSUZ ellen.
Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuz**nál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!** mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdelti árakban szereztetők be.

Löfkovits Arthur

órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok
nagy ratára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

gőzerő berendezéssel

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Baktai EGRY FERENCZ

harangöntő
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
arany oklevelet nyert.

Ajánlja

harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállít

harangokat

bármilyen súlyban, nem-tetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentösen küld.

Nagyon sok elősmé-
rő irat.

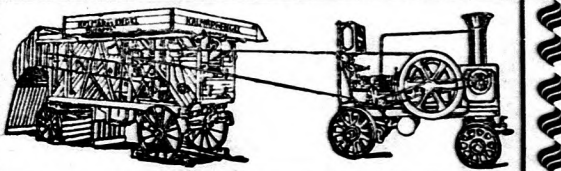
Számtalan első díjakkal és díszoklevelekkel kitüntetve.

KALMÁR ÉS ENGEL

MÓTOR- ÉS GÉPGYÁRA

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 18.

Ajánlja úgy **cséplőgépet**, mint malomüzemre legegyszerűbb **benzinmotorjait**, **benzinlokomobiljait**, valamint **szívógázmotorjait**, melyek V., Lipót-körut 18. bármikor üzemben megtekinthetők.

Teljes jótállás kitűnő cséplésért! **Egyedül létező újdonság!**

Ezen motorok egyenletes járása és bámulatos egyszerű szerkezetük folytán bármely legjáratlanabb ember által is azonnal könnyen kezelhetők.

Árjegyzék ingyen! Olcsó árak részletfizetésre

PONTOS ÉS
LEGJOBB

➔ **Ó R Á K**

5 évi jótállás mellett! **5**

Egyházi szentedények

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák és medenczék, bor-
kancsók,

arany és ezüst ékszerek,

☞ evőeszközök, chinaezüst disztárgyak ☞

➔ **részletfizetésre is!** ➔

Javításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot
fordítok !!

Árjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve.

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII Erzsébet-körut 29.

Az ev. ref. egyházak szállítója.

Pontos kiszolgálás; jutányos árak!

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

☞ **férfi, fiu és leányka ruha-üzlete.** ☞

A járókelőket megálliítják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az őszi idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hírneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak**, mely minden darabon ki-
van fektetve, amennyiben a tüntetve látható, a leg-
pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal
eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTÁTOTY 1845-ben.